

Spis treści

Wprowadzenie	5
Prezentacja	9
Rozdział pierwszy	
Maltretowanie dzieci nie jest zjawiskiem nowym: perspektywa historyczna	13
Pytania wstępne:	13
Wprowadzenie	14
1.1. Dzieciństwo w starożytnej Grecji	17
1.1.1 Dzieciństwo w Sparcie	18
1.1.2 Dzieciństwo w Atenach	19
1.2. Dzieciństwo w starożytnym Rzymie	21
1.3. Dzieciństwo w średniowieczu	23
1.4. Dzieciństwo w czasach nowożytnych	26
1.5. Oświecenie. Nowy model dzieciństwa	29
1.6. Wiek XIX. Dzieciństwo jako wartość sama w sobie ...	31
1.7. Wiek XX. Stulecie dzieci	34
Propozycja ćwiczeń	37

Rozdział drugi

Czym jest maltretowanie dzieci?

Próba typologii	39
Pytania wstępne:	39
2.1. Złe traktowanie dzieci	39
2.2. Rodzaje złego traktowania dzieci	41
2.2.1 Fizyczne znęcanie się nad dziećmi	44
<i>Oznaki fizycznego znęcania się nad dziećmi</i>	45
2.2.2 Fizyczne opuszczenie lub zaniedbanie	48
<i>Formy opuszczenia lub zaniedbania</i>	49
<i>Oznaki opuszczenia lub zaniedbania</i>	50
2.2.3 Wykorzystywanie seksualne	52
<i>Przejawy wykorzystywania seksualnego</i>	55
<i>Kto może wykorzystywać seksualnie nieletnich?</i>	56
<i>Oznaki wykorzystywania seksualnego</i>	57
<i>Konsekwencje wykorzystywania seksualnego</i>	60
2.2.4 Maltretowanie emocjonalne lub psychologiczne	61
<i>Przejawy maltretowania emocjonalnego i psychicznego</i>	63
<i>Oznaki maltretowania emocjonalnego i psychicznego</i>	64
<i>Niektóre postawy dorosłych jako przejaw maltretowania emocjonalnego</i>	65
2.2.5 Porzucenie emocjonalne	65
<i>Oznaki porzucenia emocjonalnego</i>	66
2.2.6 Maltretowanie prenatalne	69
2.2.7 Wykorzystywanie w pracy	71
2.2.8 Żebractwo wśród dzieci	72
2.2.9 Zepsucie	73
2.2.10 Syndrom Münchhausena	73
<i>Objawy syndromu Münchhausena</i>	74
2.3. Inne typy maltretowania dzieci	75
<i>Maltretowanie instytucjonalne</i>	75
<i>Maltretowanie instytucjonalne w placówkach pomocy</i>	76
<i>Maltretowanie instytucjonalne w szkolnictwie</i>	77
<i>Maltretowanie instytucjonalne w służbie zdrowia</i>	79

<i>Maltretowanie instytucjonalne w wymiarze sprawiedliwości</i>	80
---	----

Propozycja ćwiczeń	81
--------------------------	----

Rozdział trzeci

Dlaczego dorośli

stosują przemoc wobec dzieci?	83
--	----

Pytania wstępne:	83
------------------------	----

3.1. Dlaczego dochodzi do przemocy?	84
---	----

3.2. Jak wyjaśnić istnienie przemocy wobec dzieci?	86
--	----

3.2.1 Wyjaśnienie psychiatryczne	86
--	----

3.2.2 Wyjaśnienie psychologiczne	88
--	----

3.2.3 Wyjaśnienia socjologiczne	89
---------------------------------------	----

3.2.4 Wyjaśnienie oparte na wrażliwości dzieci	92
--	----

<i>Czynniki ryzyka</i>	93
------------------------------	----

3.2.5 Wyjaśnienie społeczno-interakcyjne	94
--	----

3.3. Czynniki ryzyka	100
----------------------------	-----

3.3.1 Czynniki indywidualne	100
-----------------------------------	-----

<i>Cechy rodziców</i>	100
-----------------------------	-----

<i>Cechy dzieci</i>	102
---------------------------	-----

3.3.2 Czynniki rodzinne	102
-------------------------------	-----

3.3.3 Czynniki środowiskowe	103
-----------------------------------	-----

3.3.4 Czynniki społeczno-kulturowe	104
--	-----

Propozycja ćwiczeń	105
--------------------------	-----

Rozdział czwarty

Dzieci stają się dorosłymi: dorośli,

którzy w dzieciństwie byli maltretowani	107
--	-----

Pytania wstępne:	107
------------------------	-----

4.1. Konsekwencje maltretowania w dzieciństwie	108
--	-----

4.2. Niektóre postawy dzieci maltretowanych	109
---	-----

4.3. Postawy dorosłych,	
-------------------------	--

którzy byli maltretowani w dzieciństwie	110
---	-----

4.4. Niektóre pytania i błędne opinie o maltretowaniu dzieci	112
4.5. Czy można przewyciężyć przeszłość naznaczoną przemocą?	117
Propozycja ćwiczeń	119

Rozdział piąty

**Co można zrobić, aby zapobiegać maltretowaniu
i pomagać dzieciom w sytuacji
ryzyka społeczno-rodzinnego? .....**

Pytania wstępne:	121
Wprowadzenie	122
5.1. Pomoc dziecku w jego środowisku: wspieranie rodziny	124
5.1.1 Środki pomocy ogólnej	125
5.1.2 Środki pomocy szczegółowej	126
5.1.3 Ekonomiczna pomoc rodzinie	127
5.1.4 Pomoc udzielana w domu	127
5.1.5 Programy specjalne	128
5.1.6 Kampanie mające na celu uwrażliwienie i uświado- mienie społeczeństwa	129
5.2. Pomoc dziecku wymagająca oddzielenia go od rodziny biologicznej	130
5.2.1 Porzucenie i dozór administracyjny	131
5.2.2 Dozór administracyjny	132
5.2.3 Rodzina zastępcza	133
5.2.4 Adopcja	134
5.3. Pomoc dziecku wymagająca umieszczenia go w placówce opiekuńczej	135
5.4. Placówki opiekuńcze dla małoletnich	137
5.4.1 Typy placówek opiekuńczych dla małoletnich	139
<i>Placówki wsparcia dziennego</i>	139

<i>Placówki interwencyjne</i>	140
<i>Placówki rodzinne</i>	141
<i>Placówki socjalizacyjne</i>	141
<i>Placówki resocjalizacyjne</i>	142
5.4.2 Ogólne cele placówek opiekuńczych dla nieletnich ..	142
Propozycja ćwiczeń	144
Spis treści	145